

Lieta C-563/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 12. septembris

Iesniedzējtiesa:

Sofiyski rayonen sad (Bulgārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 11. septembris

Pieteicēja pamatlietā:

Teritorialna direksia na Natsionalnata agentsia za prihodite –Sofia

Pamatlietas priekšmets

Pamatlieta tika ierosināta pēc *Natsionalna agentsia za prihodite* (Valsts ieņēmumu dienests; turpmāk tekstā – “NAP”) lūguma saistībā ar kāda nodokļu maksātāja pārbaudi par izvairīšanos no ienākuma nodokļa samaksas piešķirt tam piekļuvi bankas noslēpumam un it īpaši šīs personas bankas kontu datiem.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts saskaņā ar LESD 267. pantu un ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula; turpmāk tekstā – “VDAR”) 4. panta 7. punktu, 32. panta 1. punkta b) apakšpunktu, 51. pantu, 57. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 79. panta 1. punktu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu. Lūgums uzdod jautājumus par tiesas kā tādas iestādes kontroles apjomu, kura var atļaut izpaust personas datus saistībā ar nodokļu parādu esamības pārbaudi.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Regulas (ES) 2016/679 (turpmāk tekstā – “Vispārīgā datu aizsardzības regula” jeb “VDAR”) 4. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesu iestāde, kas atļauj citai valsts iestādei piekļūt datiem par nodokļa maksātāja bankas kontiem, nosaka personas datu apstrādes nolūkus vai līdzekļus un tādējādi ir personas datu apstrādes “pārzinis”?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai Vispārīgās datu aizsardzības regulas 51. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesu iestāde, kas atļauj citai valsts iestādei piekļūt datiem par nodokļa maksātāju bankas kontiem, ir atbildīga par šīs regulas [piemērošanas] uzraudzību un tādējādi ir uzskatāma par “uzraudzības iestādi” attiecībā uz šiem datiem?
- 3) Ja atbilde uz kādu no iepriekšējiem jautājumiem ir apstiprinoša, vai Vispārīgās datu aizsardzības regulas 32. panta 1. punkta b) apakšpunkts vai šīs regulas 57. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesu iestādei, kas atļauj citai valsts iestādei piekļūt datiem par nodokļa maksātāja bankas kontiem, tādā gadījumā, ja tās rīcībā ir dati par personas datu aizsardzības pārkāpumu, ko pagātnē ir izdarījusi iestāde, kurai šī piekļuve tiek lūgta, ir jāiegūst informācija par veiktajiem datu aizsardzības pasākumiem un, lemjot par piekļuves atļaušanu, jāizvērtē šo pasākumu piemērotība?
- 4) Vai neatkarīgi no atbildēm uz [otro] un [trešo] jautājumu Vispārīgās datu aizsardzības regulas 79. panta 1. punkts kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja dalībvalsts tiesību aktos ir paredzēts, ka noteiktas datu kategorijas var izpaust tikai ar tiesas atļauju, šajā ziņā kompetentajai tiesai pēc savas iniciatīvas ir jānodrošina tiesību aizsardzība tiesā personām, kuru dati tiek izpausti, tādējādi, ka iestādei, kura ir lūgusi piekļuvi datiem un par kuru ir zināms, ka pēc tās izdarītā personas datu aizsardzības pārkāpuma VDAR 51. panta 1. punktam atbilstīgā iestāde tai ir sniegusi saistošus norādījumus, ir pienākums sniegt informāciju par to pasākumu īstenošanu, kas tai ir noteikti ar administratīvu lēmumu saskaņā ar VDAR 58. panta 2. punkta d) apakšpunktu?

Eiropas Savienības tiesību normas

Regula (ES) 2016/679 (VDAR): 4. panta 7. punkts, 32. panta 1. punkta b) apakšpunkts, 51. panta 1. punkts, 57. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 58. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 79. panta 1. punkts.

Eiropas Savienības Pamattiesību harta: 47. pants.

Valsts tiesību normas

Zakon za zashtita na lichnite danni [Datu aizsardzības likums; turpmāk tekstā – “ZZLD”]: 6., 12.a, 17., 17.a un 20. pants.

Danachno-osiguriteln protsesualen kodeks [Nodokļu un sociālās apdrošināšanas procesa kodekss; turpmāk tekstā – “DOPK”]: 34., 37. un 110. pants.

Zakon za kreditnite institutsii [Kredītiestāžu likums; turpmāk tekstā – “ZKP”]: 62. pants.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2023. gada 13. jūnijā *NAP* uzsāka pārbaudi attiecībā uz Bulgārijas pilsoni par izvairīšanos no ienākuma nodokļa nomaksas. *NAP* konstatēja, ka nodokļu maksātājam ir septiņi bankas konti dažādās Bulgārijas finanšu iestādēs. Tas pieprasīja attiecīgajai personai sniegt datus par tās bankas kontiem 2020. gada 1. janvārī un 2021. gada 31. decembrī vai arī iesniegt paziņojumu, kurā ir norādīts, ka tā piekrīt sava bankas noslēpuma izpaušanai. Tā kā attiecīgā persona neiesniedza nedz minētos datus, nedz pieprasīto paziņojumu, *NAP* lūdza iesniedzējtiesai atļaut izpaust bankas noslēpumu attiecībā uz šiem bankas kontu datiem.
- 2 Iesniedzējtiesa norāda, ka 2019. gada 15. jūlijā vairāki Bulgārijas plašsaziņas līdzekļi ziņoja, ka no *NAP* datubāzes atklātībā bija nonākuši personas dati par vairāk nekā pieciem miljoniem personu, tostarp informācija par nodokļiem un sociālo apdrošināšanu. Pēc tam *NAP* nodrošināja piekļuvi īpašai datu bāzei, kas paredzēta datu noplūdes skartajām personām.
- 3 Par šo pārkāpumu *Komisia za zashtita na lichnite danni* [Personas datu aizsardzības komisija; turpmāk tekstā – “KZLD”), kas ir galvenā uzraudzības iestāde Bulgārijā atbilstīgi *VDAR* 51. pantam, uzlika *NAP* naudas sodu. Tika izdoti 20 saistoši norādījumi, kuru nolūks bija panākt, ka *NAP* veic tehniskus un organizatoriskus pasākumus, lai novērstu datu noplūdes nākotnē.
- 4 Ar 2023. gada 2. februāra spriedumu *Administrativen sad – Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) apstiprināja 18 no tajā apstrīdētajiem saistošajiem norādījumiem, bet pārējos divus atcēla. Šis spriedums tika pārsūdzēts *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa). Šajā tiesā izskatāmajā administratīvajā lietā tiesas sēde ir nolikta uz 2023. gada 14. decembrī.
- 5 Iesniedzējtiesa arī norādīja, ka *KZLD* saistībā ar konstatēto personas datu noplūdi *NAP* darbiniekiem izdeva vēl citus saistošus norādījumus, lai panāktu, ka *NAP* nodrošina šādu datu aizsardzību, un ieteica veikt elektroniskās piekļuves kontroles pasākumus.

- 6 Nav informācijas par to, vai ir novērsti iemesli personas datu prettiesiskai izpaušanai, un – kādus pasākumus *NAP* ir veicis, lai novērstu turpmākus šāda veida riskus.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 7 Iesniedzējtiesa uzdod jautājumu par tiesas kā iestādes lomu, kas, pamatojoties uz *ZKI* 62. panta 6. punkta 3. apakšpunktu, pēc *NAP* apgabala direkcijas direktora lūguma var atļaut piekļūt personas datiem, [kuru subjekts ir] pārbaudītā persona. Saskaņā ar *ZKI* 62. panta 7. punktu tiesa ne vēlāk kā 24 stundu laikā pēc lūguma saņemšanas pieņem pamatotu lēmumu slēgtā sēdē; to darot, tā nosaka laikposmu, uz kuru informācija attiecas. Šajā procedūrā pieņemtais tiesas nolēmums nav pārsūdzams.
- 8 Saskaņā ar dominējošo viedokli *ZKI* 62. panta 7. punktā paredzētās procedūras ietvaros tiesas veic tikai formālu kontroli, kas aprobežojas ar pārbaudi, vai personām, uz kurām attiecas banku noslēpuma izpaušana, ir nodokļu maksātāju statuss un vai attiecīgajā gadījumā ir pieejama informācija par to, ka no šīm personām nodokļu pārbaudes veikšanai ir pieprasīta atbilstīga informācija, kuru tās nav sniegušas. Šķiet, ka, nekritiski piemērojot Bulgārijas tiesisko regulējumu, tiesām šādos gadījumos vienmēr ir jāatļauj izpaust bankas noslēpumu. Citādi būtu tad, ja tiesa būtu jākvalificē kā to personas datu pārzinis, kuriem tā piešķir piekļuvi, jo pārzinim ir jāpilda virkne pienākumu datu drošības nodrošināšanai saskaņā ar *VDAR* 32.–34. pantu, kas iekļauj pastāvošo drošības pasākumu uzraudzības minimumu.
- 9 Saskaņā ar *VDAR* 4. panta 7. punktā ietvertu definīciju personas datu “pārzinis” ir persona, kas “viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus”. Spēkā ir īpašais noteikums: “ja šādas apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, pārzini vai tā iecelšanas konkrētos kritērijus var paredzēt Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos.”
- 10 Bulgārijas tiesību aktos nav noteikts, kurš ir personas datu pārzinis procedūrā, kas tiek veikta saskaņā ar *ZKI* 62. panta 7. punktu. Šajā ziņā, lai gan tiesām nav tiešas piekļuves personas datiem, kuru izpaušana tiek lūgta (tas nav nepieciešams, lai personu varētu kvalificēt kā “pārzini”, skat. spriedumu, 2018. gada 10. jūlijs, *Jehovan todistajat*, C-25/17, EU:C:2018:551, [rezolutīvā daļa] 3. punkts), tās noteiktā apjomā lemj par apstrādes nolūkiem, atļaujot vai liedzot piekļuvi personas datiem, uz kuriem attiecas banku noslēpums. Tādējādi šķiet iespējams, noteiktā veidā interpretējot likumu, uzskatīt tiesu par iestādi, kas lemj par datu apstrādes nolūkiem.
- 11 Bulgārijas likumdevējs nav izmantojis savas pilnvaras noteikt struktūru, kurai ir pārziņa tiesības un pienākumi šajā īpašajā situācijā, kurā personas datu apstrādes nolūki ir uzskaitīti tiesību aktos. Šādos apstākļos, interpretējot noteikumu, ir

jānosaka kritērijs, pēc kura noskaidrot, vai tiesa, kas atļauj piekļuvi, kopā ar *NAP* var tikt uzskatīta par personas datu pārzini (pirmais prejudiciālais jautājums).

- 12 Attiecībā uz neskaidro valsts regulējumu ir jāatbild arī uz jautājumu, vai tiesu iestāde, kas nosaka nosacījumus citas valsts iestādes piekļuvei personas datiem, uz kuriem attiecas banku noslēpums, arī var tikt uzskatīta par uzraudzības iestādi, kas īsteno daļu no VDAR piešķirtajām pilnvarām šaurajā datu piekļuves kontroles jomā (otrais prejudiciālais jautājums).
- 13 Iesniedzējtiesa norāda – ir vispārzināms, ka *NAP* ir pārkāpusi personas datu aizsardzību, pieļaujot, ka tālāk tiek nodota informācija par vairāk nekā pieciem miljoniem personu. Par šo pārkāpumu *KZLD* piemēroja *NAP* naudas sodu. Ir zināmi arī tehniski un organizatoriski trūkumi attiecībā uz *NAP* nodrošināto piekļuvi personas datiem. *NAP* tika dots vismaz 21 saistošs norādījums veikt konkrētus pasākumus. Nav informācijas par to, vai šie pasākumi ir īstenoti.
- 14 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šādos apstākļos, ja tiesai būtu pārziņa vai uzraudzības iestādes loma, tai būtu jāatļauj piekļuve bankas noslēpumam tikai pēc tam, kad tā būtu ieguvusi informāciju par piemērotajiem aizsardzības pasākumiem un guvusi pārliecību, ka tie vismaz pirmšķietami garantēs aizsardzību pret jaunu personas datu drošības pārkāpumu (trešais prejudiciālais jautājums).
- 15 Papildus ir jāsniedz atbilde arī uz jautājumu, vai tiesa, kura saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir tiesīga atļaut piekļuvi personas datiem, uz kuriem attiecas bankas noslēpums, pat ja tā nav kvalificējama kā personas datu pārzinis vai uzraudzības iestāde, drīkst veikt šāda veida pārbaudes, pamatojoties uz VDAR 79. pantā paredzēto pienākumu nodrošināt efektīvu tiesisko aizsardzību (ceturtais prejudiciālais jautājums). Minētā tiesību norma tik tiešām ir paredzēta gadījumiem, kad datu subjekts tiešā veidā vēršas tiesā pēc aizsardzības. Taču, ja datu izpaušanas procedūra notiek bez datu subjekta līdzdalības un valsts tiesību aktos ir skaidri paredzēta iepriekšēja pārbaude tiesā, tad šķiet, ka arī tiesai ir jārikojas pēc savas iniciatīvas. To varētu secināt arī no personu tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar Hartas 47. pantu. Ja šāda pienākuma nebūtu, tiesa savā darbībā arvien varētu veikt tikai pārvaldes darbību formālu pārbaudi un tās apstiprināt, kas, šķiet, būtu pretrunā VDAR 79. panta mērķiem.